gemeente Zoetermeer

Uitgangspuntennotitie Onderwijskansenbeleid 2027-2030

Visie en kernambitie
De gemeente Zoetermeer streeft naar gelijke onderwijskansen voor ieder kind, ongeacht de omgeving waarin een kind opgroeit. Onderwijsachterstanden kunnen al vroeg ontstaan. De gemeente zet in op een integrale aanpak vanaf de peuterleeftijd, in samenwerking met kinderopvang, onderwijs, ouders en partners in de wijk.

Hoofddoelen 2027–2030

1. Versterken van de pedagogische basis in de kinderopvang, school en thuis.
2. Vroegtijdig signaleren en verminderen van onderwijsachterstanden vanaf 2 jaar.
3. Bieden van kansrijke omgevingen in de wijk, met aandacht voor taal, spel, gezondheid en sociaal-emotionele ontwikkeling.
4. Vergroten van samenwerking tussen professionals en vrijwilligers in het onderwijs, de opvang en het sociaal domein.

Een deel van de integrale aanpak kan gefinancierd worden vanuit de rijksbijdrage voor onderwijsachterstanden, de rest wordt vanuit andere gemeentelijke beleidsterreinen of het onderwijs gefinancierd.

Overwegingen
Het huidige beleid voor het verminderen van onderwijsachterstanden (OAB) loopt tot en met 31 december 2026. De afgelopen periode hebben we met de betrokken partners in de stad gesproken over het ontwikkelen van het meest effectieve onderwijsachterstandenbeleid voor de komende vier jaar. Uit de gesprekken en de evaluatie blijkt dat er behoefte is aan het formuleren van een duidelijke visie en het verbinden van de verschillende gemeentelijke beleidsterreinen, om zo te komen tot een sluitende aanpak. De oorzaak van het ontstaan van onderwijsachterstanden ligt in de omgeving waarin het kind opgroeit. De rijksmiddelen voor onderwijsachterstanden kunnen we vanuit gemeentelijk beleid inzetten voor voorschoolse educatie, activiteiten voor kinderen met achterstanden in het basisonderwijs, versterking van de doorgaande lijn tussen voor- en vroegschool, ouderbetrokkenheid en kwaliteitsverbetering van het onderwijsachterstandenbeleid.

Vanuit andere gemeentelijke beleidsterreinen zetten we breder in op het bestrijden van achterstanden, bijvoorbeeld via het Armoedebeleid, het versterken van de Sociale Basis, Wijkgericht werken en het Jeugdbeleid. Het is dan ook belangrijk dat we de komende beleidsperiode de samenwerking tussen deze beleidsterreinen nog verder gaan versterken. Ook gaan we, samen met de partners in de stad, extra inzetten op het versterken van de pedagogische basis. De pedagogische basis omvat de dagelijkse sociale omgeving van kinderen, zoals ouders, buren, vrienden, school, sport en fysieke plekken, zoals schoolpleinen en buurthuizen.

We maken nieuwe keuzes vanwege veranderingen in de samenleving, rijksbeleid en nieuwe wensen. Omdat uit onderzoek blijkt dat het bestrijden van onderwijsachterstanden het meest effectief is in de leeftijd 2-6 jaar, gaan we nog meer op deze leeftijdsgroep focussen. De gemeente heeft voor de doelgroep in de leeftijd 2,5 tot 4 jaar ook een wettelijke verplichting om een voorschools aanbod aan te bieden, dat voldoet aan alle wettelijke eisen.

Omdat het onderwijs zelf ook middelen krijgt vanuit het Rijk voor het verminderen van onderwijsachterstanden, wil de gemeente de subsidie aan het onderwijs de komende 4 jaar vooral inzetten op interventies voor kleuters (4-6 jaar) met onderwijsachterstanden. De subsidie voor de zomerschool op de basisschool de Regenboog (een extra aanbod van taal, rekenen en vrijetijdsactiviteiten gedurende 2 weken zomervakantie) wordt vanaf 2027 afgebouwd. Het onderwijs kan hun eigen middelen inzetten voor het

behouden van de schakelklassen en het versterken van de ouderbetrokkenheid. De subsidie voor nieuwkomersonderwijs (aan kinderen die recent in Nederland zijn komen wonen en de taal nog niet goed beheersen) in het basisonderwijs blijven we wel voortzetten.

De subsidie aan het onderwijs wordt vanaf nu vooral ingezet voor het aanbieden van VVE-tutoring en VVE-coaching aan 4-6 jarigen op scholen met veel achterstanden. Deze tutor is een specifiek aangestelde professional die extra begeleiding aanbiedt aan kleine groepjes kinderen met grote onderwijsachterstanden. De VVE-coach begeleidt de leerkrachten en tutors in het aanbieden van het aanbod. Het versterken van de samenwerking met de kinderopvang stellen wij als belangrijke voorwaarde om voor subsidie in aanmerking te komen.

De subsidie voor de bibliotheken (dBossen) op scholen met veel onderwijsachterstanden wordt de komende jaren stapsgewijs ondergebracht in de reguliere subsidie aan de bibliotheek. De kosten voor de dBossen op de overige scholen worden al uit deze reguliere subsidie betaald.

De subsidiesystematiek voor het ondersteuningsaanbod aan peuters gaat ook veranderen. We gaan werken met een kostprijs per peuter, aangevuld met de huidige subsidies voor groepen met veel onderwijsachterstanden, VVE-tutoring, VVE-coaching, VE-consulent en het Speelplushuis.

Onderwijskansenbeleid 2027-2030

Pedagogische basis versterken

- Veiligheid, structuur en begripvol reageren op de behoeften en emoties van kinderen zijn basisvoorwaarden om tot leren te komen. Binnen het onderwijs en de kinderopvang zal dit ook de komende jaren extra aandacht krijgen.
- Een taalrijke leeromgeving is noodzakelijk om taalachterstanden te voorkomen. De gemeente subsidieert hiervoor diverse activiteiten.
- Structurele deskundigheidsbevordering van pedagogisch professionals en leerkrachten is noodzakelijk voor het versterken van de pedagogische basis. Het onderwijs is financieel en inhoudelijk verantwoordelijk voor de deskundigheidsbevordering van leerkrachten. De gemeente stelt subsidie beschikbaar aan de aanbieders van voorschoolse educatie (het ondersteuningsaanbod voor peuters met onderwijsachterstanden) voor de deskundigheidsbevordering en voor het versterken van de pedagogische basis in relatie tot het ondersteuningsaanbod.
- Ouders worden actief betrokken, ondersteund en toegerust om thuis de Nederlandse taal en de ontwikkeling van hun kind te stimuleren. We gaan daarvoor de interventie Samen Leren als pilot in Meerzicht inzetten. Samen Leren is een gezinsgerichte interventie die zich richt op het verbeteren van schoolprestaties van jonge kinderen (4–8 jaar) met onderwijsachterstanden. De interventie ondersteunt ouders bij het stimuleren van de schoolse ontwikkeling van hun kind, met name bij leren en schooltaken thuis. De kosten worden gedekt uit het wijkbudget.
- Ook subsidiëren we de VoorleesExpress, dat als doel heeft taalachterstanden bij kinderen te verminderen en ouders praktische handvatten te bieden om het voorlezen zelf verder voort te zetten.

Vroegtijdige signalering & toeleiding (vanaf 2 jaar)

- Een peuter (leeftijd 2-4 jaar) komt in aanmerking voor een verwijzing voor voorschoolse educatie op basis van:
    - taalontwikkelingsachterstand: bepaling volgens (verrijkt) Van Wiechenschema;
      en/of

    - (taal) ontwikkelingsarme thuissituatie;
      en/of
    - sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Verwijzing en toeleiding naar voorschoolse educatie (VVE) loopt via het consultatiebureau dat onderdeel is van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ).
- Actieve toeleiding naar voorschoolse educatie met ondersteuning bij de aanmelding loopt via de VE-consulent, inclusief hulp bij administratie, taal en praktische drempels. Stichting Piëzo ondersteunt waar nodig met onder andere de inzet van bezoekmannen en -vrouwen.
- Signalering van onderwijsachterstanden bij kleuters verloopt op basis van een afgegeven indicatie voor voorschoolse educatie, aangetoonde ontwikkelingsachterstand of nieuwkomersstatus.

Effectieve interventies voor peuters en kleuters

- De focus van gemeentelijke middelen verschuift nog meer naar de leeftijd 2-6 jaar, omdat daar het grootste effect te behalen valt.
- De kinderopvangaanbieders bieden voorschoolse educatie (2-4 jaar) op speeltaalhuizen aan, gesubsidieerd door de gemeente.
- De scholen met veel doelgroepkinderen bieden vroegschoolse educatie aan, aansluitend op het voorschoolse aanbod, gefinancierd met middelen die scholen rechtstreeks van het Rijk krijgen.
- We realiseren een doorlopende leer- en ontwikkelingslijn door uniforme en warme overdracht van de speeltaalhuizen naar het onderwijs en de afstemming van VVE-thema's.
- We zetten pedagogisch coaches, VVE-coaches en VVE-tutoring in op de speeltaalhuizen, gesubsidieerd door de gemeente.
- We subsidiëren VVE-tutoring, VVE-coaching en nieuwe innovatieve interventies voor kleuters op de basisscholen met veel onderwijsachterstanden.
- De innovatieve interventies zichten zich vooral op betere samenwerking tussen professionals en een integrale aanpak waarin opvang, onderwijs en zorg gezamenlijk werken aan de ontwikkeling van jonge kinderen. Zo kan onder andere ingezet worden op het ontwikkelen van een gezamenlijke visie, het afstemmen van pedagogische en educatieve aanpakken en gezamenlijke scholing van pedagogisch professionals en leerkrachten.
- Ook bieden wij subsidiemogelijkheden om de kwaliteit van de professionals op de voorscholen verder te verhogen.
- De gemeente en de scholen hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het maken van resultaatafspraken voor vroegschoolse educatie. De resultaatafspraken voor voor- en vroegschoolse educatie, aansluitend op de nieuwe vve-resultatenmonitor zijn:
    - Op de ontwikkelingslijnen taal en rekenen scoren de kinderen, die een voor- en vroegschools programma volgen, een minimale score van 2,50. Dit betekent dat de gemiddelde ontwikkeling van de kinderen als groep past bij de leeftijd.

  Op basis van de behaalde resultaten evalueren wij onder andere of de ingezette interventies effectief zijn en of het beleid aangepast moet worden.
- Vanaf 2027 gaan we werken met een kindgebonden financiering voor voorschoolse educatie, aangevuld met aanvullende subsidies voor kwaliteitsverbetering.
- We bereiden ons gezamenlijk voor op de wijzigingen in het kinderopvangstelsel per 2029. De kosten van voorschoolse educatie kunnen gaan stijgen. Door het nieuwe kinderopvangstelsel per 2029 wordt kinderopvang voor werkende ouders veel betaalbaarder. Hierdoor zal de vraag naar kinderopvang en voorschoolse educatie waarschijnlijk toenemen. We kunnen daardoor te maken krijgen met hogere kosten voor extra VE-plaatsen en stijgende tarieven door personeelstekorten. Ook blijven we financieel verantwoordelijk voor kinderen,

die niet in aanmerking komen voor de bijna gratis kinderopvang, omdat één of beide ouders niet werken.

Aanpak in het basisonderwijs

- Subsidie blijft beschikbaar voor het nieuwkomersonderwijs en de toeleiding naar het nieuwkomersonderwijs.
- We stellen een convenant op voor het nieuwkomersonderwijs op de basisscholen, zodat de afspraken voor iedereen duidelijk zijn.
- We verstrekken geen subsidie meer voor de zomerschool, schakelklassen en ouderbetrokkenheid. De scholen ontvangen hiervoor via de Lumpsumfinanciering rechtstreeks middelen vanuit het Rijk.
- Scholen met veel onderwijsachterstanden ontvangen daarnaast middelen via de gemeentelijke regeling Brede scholen voor het aanbieden van naschoolse activiteiten.
  De subsidie voor de bibliotheken op de huidige scholen met veel achterstanden(dBossen) wordt afgebouwd vanuit het OAB-beleid en ondergebracht bij de reguliere subsidie aan de bibliotheek.

Kansrijke omgeving in de wijk

- We bieden aanvullende interventies aan (niet gesubsidieerd vanuit het onderwijskansenbeleid, maar via andere gemeentelijke subsidies) ter versterking van de pedagogische én sociale basis, zoals:
  - Kinderoppas op Piëzo-locaties.
  - Boekstart, Boekstartcoach, Boekfiets en interactief voorlezen, gericht op het (voor)leesplezier en taalontwikkeling.
  - Talentenacademie voor kinderen 9–14 jaar, gericht op het ontwikkelen van talenten en beroepsoriëntatie.
  - Sport-, kunst- en cultuuraanbod.
  - Taalaanbod voor laagtaalvaardige ouders via onder andere het Taalhuis.
  - Laagdrempelige ontmoetingsruimtes (voor ouders).
- Ook gaan we per wijk, samen met het onderwijs en de afdeling Vrijetijd het gesprek aan over welke mogelijkheden er zijn binnen het bestaande vrijetijds- en vakantieaanbod om deze beter op elkaar aan te laten sluiten en beter toegankelijk te maken voor kwetsbare kinderen.

Samenwerking stimuleren tussen professionals

- De samenwerking tussen professionals wordt gestimuleerd via de overleggen van de VVE-beleidsgroep (2× per jaar) en de VVE-kerngroep (operationeel overleg, 4× per jaar).
- Via de lokale teams (Jeugd) wordt de samenwerking verder uitgebreid.
- De samenwerking wordt daarnaast gestimuleerd door middel van verankering binnen de Lokale Educatieve Agenda (LEA) met focus op gelijke kansen en naschoolse activiteiten.

Monitoring & kwaliteitsborging

- De monitoring van deelname aan het voorschoolse aanbod en de behaalde resultaten van voor- en vroegschoolse educatie vindt plaats door middel van de Peutermonitor en VVE-resultatenmonitor (Innovatienul13).
- Monitoring gebeurt op stads-, wijk- en locatieniveau.
- De kwaliteitszorg gebeurt via volgsystemen, teamreflecties, scholing en de meting van oudertevredenheid.
- Eind 2028 evalueren we tussentijds het huidige beleid. Indien gewenst kan het beleid, op basis van de uitkomsten van de evaluatie, tussentijds aangepast worden.

Financiën

- Per 1 januari 2029 wordt de huidige rijksbijdrage voor onderwijsachterstanden waarschijnlijk een Bijzondere Fondsuitkering (BFU).
    - Dit betekent meer beleidsvrijheid en minder verantwoording op uitgavenniveau.
    - De gemeente blijft verantwoordelijk voor de effectieve besteding volgens OAB-wetgeving en het inspectiekader.
- Om de continuïteit in de aanpak van onderwijskansen de komende 4 jaar te waarborgen, is het noodzakelijk dat er voldoende middelen door het Rijk en door de gemeenteraad beschikbaar worden gesteld.

Overzicht inzet beschikbare middelen

Beleidsonderdeel	**Inzet 2026**	**Schatting jaarlijkse inzet**
Voorschoolse educatie	€ 4.292.160	€ 5.000.000*
Monitoring en ambtelijke kosten	€ 149.931	€ 130.000
Taalklassen	€ 364.420	€ 370.000
Structurele activiteiten binnen het onderwijs	€ 1.303.106	€ 1.365.000
Innovatie binnen VVE	-	€ 991.592
dBossen op OAB-scholen	€ 121.454	-
Piezo OAB (VoorleesExpress, ouderbetrokkenheid en nieuwkomerscoördinatie)	€ 123.696	€ 125.000
Totaal uitgaven	**€ 6.354.767**	**€ 7.981.592**
Rijksbijdrage	**€ 6.317.953**	**€ 7.981.592**
Inzet reserve eerdere jaren	**Inzet 2026**	**Schatting totaal periode 2026-2030**
Afbouw dBossen op OAB-scholen	-	€ 282.000
Inzet 2026	€ 36.814	-

* Het betreft een voorlopige beleidsmatige schatting. Er is geen financiële berekening voor dit bedrag beschikbaar.